

Kerteminde Museumsforening 1935-2025

Kerteminde Museumsforening **1935-2025**

Kurt Risskov Sørensen

ØSTFYN^S
MUSEER

Værn om historien og kulturarven

For 90 år siden besluttede en flok borgere i og omkring Kerteminde, at det var værd at gøre en indsats for at bevare fortiden for datiden og fremtiden. Konkret dannede man Museumsforeningen for Kerteminde og Omegn med det formål at købe farver Hinkes gamle middelaldergård, Langedgade 8, for at indrette den til museum. I dag ved vi, at det lykkedes – og at historien er en succes. I dag er Farvergården stadig museum, men nu sammen med en række andre museer, som er med til at gøre Kerteminde til et attraktivt sted at bo – og besøge.

Bag historien står en række personer, som uegennyttigt og engageret har arbejdet for at etablere og udvikle et museum for at værne om egnens historie og kulturarven til gavn for eftertiden. Det er disse personer – og den forening og den historie, de var en del af – som den nutidige bestyrelse for Kerteminde Museumsforening gerne vil hylde og fortælle om gennem dette lille jubilæumsskrift i anledning af foreningens 90-års jubilæum.

Der er gennem årene blevet taget mange store – og sikkert indimellem også svære – beslutninger, når skiftende bestyrelser har skullet afstikke rammerne for museumsdriften i Kerteminde. Helt frem til 1983 var foreningen den reelle ejer af museet og altså direkte ansvarlig for driften. Herefter blev museet omdannet til en selvejende institution og fik faguddannet personale, men helt frem til den store fusion i 2009 mellem museerne i Nyborg og Kerteminde var det den generalforsamlingsvalgte bestyrelse for Kerteminde Museumsforening, som suppleret med kommunale repræsentanter også var museets bestyrelse.

Netop i år skal vi så med tak tænke på alle dem, der traf de beslutninger, som betyder, at alle vi, som elsker at komme på museer, i vores egen baghave har nogle helt ekstraordinære steder at besøge – uanset om man er til vikinger, lokal kulturarv eller kunst og natur.

Men det er også vigtigt, at vi fremadrettet værner om historien og kulturarven, og det gør "man" blandt andet ved at bakke op om de lokale museer. Hvis museerne fortsat skal udvikle sig og være attraktive besøgssteder, skal der også i fremtiden træffes store og vigtige beslutninger – og for dem, der skal gøre det, betyder det meget at have et stort og aktivt bagland, som bakker op. I vores tilfælde udgør Museumsforeningens flere end 3000 medlemmer en stor og vigtig del af dette bagland. Opfordringen til alle nuværende medlemmer er derfor fortsat at bakke op bag den forening, som støtter museerne – og at besøge vores dejlige museer.

På den måde kan vi fortsætte den udvikling, der tog sin begyndelse, da fremsynede personer i 1935 mødtes på Tornøes Hotel – og som vi alle stadig er en del af.

Bestyrelsen for Kerteminde Museumsforening håber, at alle vil få glæde af et læse nærværende lille jubilæumsskrift og blive klogere på, hvad det er, vi er med til at bevare og udvikle.

Steen Hjorth
formand 2021 -

Kerteminde Museumsforening 1935-2025

Da en politifuldmægtig, en apoteker, en højskoleforstander og en sparekassedirektør i begyndelsen af 1935 sendte indbydelse ud til et møde om at oprette et museum i Kerteminde, havde de næppe nogen forventning om, at det skulle blive startskuddet til en forening, der 90 år senere havde over 3.000 medlemmer. Og et museumsvæsen, der foruden det oprindelige kulturhistoriske museum bestod af et af landsdelens førende kunstmuseer, et vikingemuseum i rivende udvikling, og det hele bakket op af en dokumentationsafdeling i form af et byhistorisk arkiv.

Den lille kreds af historisk interesserede borgere sendte opfordringen ud til et halvt hundrede "by- og landboer", der blev inviteret til et møde om sagen på Tørnøes Hotel. Blandt de fremmødte var der massiv tilslutning til idéen, og to et halvt år senere kunne man slå dørene op til et nyindrettet museum i Farvergården på byens hovedgade.

Farvergården har sit navn efter farverdynamstiet Hinke, der gennem 100 år drev farveri i den gamle renæssancegård. Den sidste farver, Laurits Anton Hinke, overtog farveriet i 1875 og boede på stedet indtil sin død i 1932. Her er han i færd med at hænge farvet klæde op i Farvergårdens have. Billedet er malet af hans svigersøn, arkitekt og kunstmaler Kr. Taaning, der også havde sin bolig i Farvergården. Privateje.

Optakten

Forud for mødet i januar 1935 havde der et par gange tidligere været følere ude for at sondere mulighederne for at skabe et museum i Kerteminde. Første gang tanken bliver ventileret i Kjørteminde Avis, er i 1909, da byen fejrer 100-året for sit berømteste bysbarn, digteren Frederik Paludan-Müller. Organist Juul Frederiksen glæder sig i et læserbrev over opstillingen af den nye buste af digteren, og i forbindelse med planerne om et nyt rådhus foreslår han, at der *"i denne monumentale bygning bliver plads til og vakt interesse for oprettelsen af et museum for Kerteminde by og omegn"*. Han ved, at mange borgere ligger inde med genstande af kulturhistorisk interesse og foreslår, at man kan begynde med ting, der knytter sig til Paludan-Müllers navn og liv. Organisten opfordrer byens forholdsvis nystiftede turistforening til at tage sagen op, men forslaget ser ikke ud til at have vundet genklang.

Først i 1920'erne kommer museumssagen igen på den lokale dagsorden. I anledning af planer om at oprette et museum i Ringe spørger Kjørteminde Avis i december 1922 byens kompetente lokalhistoriker Vilhelm Woll, om man ikke også burde have et museum i Kerteminde. Woll, der tidligere havde været byens sidste kongevalgte borgmester, er på dette tidspunkt politimester – og bliver senere sparekassedirektør. Han bekræfter, at der utvivlsomt kan findes indhold til et museum, men at det bliver en kostbar historie, og de økonomiske forhold tilsiger ikke nye udgiftskrævende initiativer. Og avisen re-signerer: *"Nej, desværre. Vi kommer vel så foreløbig til at stille sagen i bero"*. Ikke desto mindre er det Woll, der igen sætter sagen på dagsordenen, da han i februar 1934 skriver til byrådet og tilbyder kommunen *"en del af ham samlede genstande, der vil være velegnede til et eventuelt bymuseum"*. På byrådets vegne takker borgmesteren for tilbuddet.

I begyndelsen af 1935 søsættes så det initiativ, der fører til, at museumsforeningen oprettes. I januar kan Kjørteminde Avis berette, at en kreds af borgere bestående af politifuldmægtig Rasmussen, apoteker Schultz, højskoleforstander Skovrup og sparekassedirektør Woll gennem længere tid har arbejdet med planer om at oprette et museum og nu har udsendt indbydelse til mødet på Tornøes Hotel. Hensigten er at danne en museumsforening og indrette et museum i farver Hinkes gamle bindingsværksgård i Langegade 8. Avisen interviewer i forbindelse med artiklen Woll, som betegner ejendommen som den ældste tidsfæstede i byen; *"dens ælde og ejendommelige bygningsform gør dens bevarelse ønskelig, også af turistmæssige*

Farvergården kalkes og males i maj 1911. På stigen til højre står malermester Jørgen Bram Knudsen og til venstre en af hans svende. På skiltet ved døren står "L. Hinke. Farver". Billedet af taget af fotograf Marthal Krogh, der havde atelier på loftsetagen i Farvergårdens sidebygning. Kerteminde Byhistoriske Arkiv.

hensyn. Fredningsmyndighederne har ikke tilstrækkelig økonomisk evne til at bevare den". Når Woll nævner, at det er byens ældste ejendom, er det lidt af en tilsnigelse, idet både Toldboden i Strandgade og Proviantgården i Andresens Gård er ældre, men dog ikke så præcist tidsfæstede som Farvergården.

På mødet indleder politifuldmægtig Rasmussen med at fortælle, at spørgsmålet er blevet aktualiseret af, at *"man har hørt, at fru Hinke flytter fra byen og har indgivet andragende om at nedrive ejendommen, men kerteminderne har altid regnet med, at det var en selvfølge, at den bygning engang blev indrettet til museum"*. Ud over et almindeligt, kulturhistorisk museum arbejder initiativtagerne på at indrette en særlig kunst- og malerisamling. Nogen markedsundersøgelse har ikke været gennemført, men hvad angår målgruppen, leverer Rasmussen dette overbevisende argument: *"På regnvejrsdage ved*

Efter farver Hinkes død i 1932 var Andrea Juliane Kristine Elisabeth Hinke alene tilbage som ejer af Farvergården. Det var rygterne om, at den 90-årige enke ville flytte fra byen og muligvis lade ejendommen nedrive, der satte gang i museumsplanerne. Foto: Kerteminde Byhistoriske Arkiv.

hotelejerne ikke, hvad de skal gøre ved deres gæster, men får vi et museum, var der sikkert mange, der ville benytte lejligheden til at aflægge et besøg”.

Initiativgruppen har gjort sit hjemmearbejde før mødet. To repræsentanter fra gruppen har været i København for at sondere mulighederne for støtte hos Undervisningsministeriet, Nationalmuseet, Foreningen til Gamle Bygningers Bevarelse og Ny Carlsbergfonden, hvor ideen er blevet mødt med sympati og tilkendegivelse af opbakning. På den baggrund giver forsamlingen sin enstemmige tilslutning til at oprette en museumsforening. Et forretningsudvalg får til opgave at udarbejde vedtægter og forhandle med byrådet om at sikre sig ejendommen, mens et arbejdsudvalg med repræsentanter for Kerteminde by og de ni omkringliggende sognekommuner skal tegne medlemmer til foreningen. Man beslutter, at kontingentet skal fastsættes til

et tilbud fra Hinkes arvinger om salg af ejendommen for 18.000 kr., og da man forventer årlige indtægter til foreningen på mindst 1.000 kr., skulle der være rigeligt til forrentningen. På mødet bliver forretningsudvalgets lovudkast vedtaget, og ved valget til bestyrelsen bliver der lagt vægt på, at der kommer repræsentation fra både by og land. Fra Kerteminde vælges politifuldmægtig Hans Rasmussen, redaktør ved Fyns Social-Demokrat S.A. Petersen, kunstmaler Johannes Larsen og skræddermester August Hansen, og fra oplandet lærer R.P. Olsen, Salby, gårdejer N.C. Rasmussen, Revninge, og sognerådsformand Knud Pedersen, Kølstrup. Ved konstitueringen bliver Rasmussen formand, S.A. Petersen næstformand og August Hansen kasserer. Dermed var *Musæumsforeningen for Kerteminde og Omegn* dannet.

Seks alvorsfulde herrer udgjorde bestyrelsen for det nye museum. Siddende fra venstre lærer R.P. Olsen, kunstmaler Johannes Larsen og politifuldmægtig H. Rasmussen. Stående redaktør S.A. Petersen, gårdejer N.C. Rasmussen og skræddermester August Hansen; sognerådsformand Knud Pedersen var fraværende. I foreningens love var det bestemt, at af bestyrelsens syv medlemmer skulle de fire have bopæl i Kerteminde og de tre i landkommunerne. Billedet er taget i museets malerisal i 1937, efter at Johannes Larsen havde erstattet H. Rasmussen som formand. Foto: Kerteminde Egns- og Byhistoriske Arkiv.

Bestyrelsen i arbejde

Der var ikke langt fra tanke til handling. Straks efter den stiftende generalforsamling gik bestyrelsen i gang med at erhverve Farvergården for de aftalte 18.000 kr. Finansieringen blev klaret med de indsamlede midler suppleret med gaven fra byrådet samt et lån på 7.500 kr. i Sparekassen.

Samtidig begyndte indsamlingen af kulturhistoriske genstande, og her fik man stillet en kælder på Teknisk Skole til rådighed som opbevaringssted. Indsamlingen fandt meget naturligt sted i det område, hvor medlemstegningen foregik, hvilket stort set svarede til det gamle Bjerge herred – som næsten er identisk med det område, der 75 år senere skulle blive til den nuværende Kerteminde kommune. Anskaffelsen af museumsgenstande foregik både som ”passiv indsamling”, hvor folk afleverede ting til bestyrelsens medlemmer, og som regulære, målrettede ekspeditioner ud i oplandet. Indtil genstandene kunne anbringes på museet, måtte bestyrelsen lægge lokaler til opbevaringen, da kælderlokalet på Teknisk Skole var fyldt op.

I efteråret 1935 var der indsamlet tilstrækkelige midler til at sætte kgl. bygningsinspektør Lehn Petersen i gang med at indhente overslag på renovering af bygningen. At museumsideen havde udviklet sig til en lokal folkesag, ses af den kendsgerning, at alt håndværkerarbejdet blev udført gratis, og heller ikke arkitekten tog honorar. I december begyndte nedrivningen af den forfaldne fløj på gårdsiden, hvor farveriet og fotografens atelier tidligere havde haft til huse. På gadefacaden forsvandt de to stentrappes, og i stedet genåbnedes mod nord en portindgang under den gamle dørhammer.

I og med at ejendommen skulle ændre funktion fra beboelse og butikker til museum, krævede det selvsagt gennemgribende ændringer af bygningens indre. Ved indretningen valgte man at kombinere et interiørprincip, hvorefter de enkelte rum skulle illudere stuer fra forskellige miljøer, med temaudstillinger, hvor forskellige specialsamlinger blev præsenteret.

I portgangen blev der indsat en gammel renæssancedør, hvorigennem man kom ind i en forstue, hvor der blev plads til en lille arkæologisk samling og en møntsamling. Herfra kom man ind i en bondestue med slagbænk, himmelseng og andet møblement fra et landbohjem. I tilknytning hertil indrettede man et lille køkken med opmuret ildsted. Ved siden af bondestuen placeredes den såkaldte laugsstue, museets eneste opvarmede rum. Foruden samlinger, der belyste byens foreningsliv,

Da Farvergården blev opført i 1630 satte bygherren en inskription over portindgangen: UDI JHESU NAVN HAVER KARSTEN IFVERSON OC ANNACHRISTOFFERS DAATTER LADET DETTE HUS OPBYGGE ANNO 1630. Senere blev porten lukket, og en trappe blev opsat som indgang til det butikslokale, hvor senest skomager Marius Krag havde haft til huse. Ved ombygningen til museum blev den tidligere portindgang genetableret. Foto: Kerteminde Byhistoriske Arkiv.

rummede laugsstuen en del specialsamlinger. Fra forstuen førte en trappe til 1. salen, hvor der blev indrettet en borgerstue fra midten af 1800-tallet, og i et mindre rum ved siden af blev der plads til et købmandskontor med møblement fra et kontor tilhørende skibsreder og købmand I.A. Larsen, far til Johannes Larsen. Via en lang gang, der rummede samlingerne af tekstiler og legetøj, kom man til museets største rum, malerisalen. Hele loftsetagen blev udnyttet til magasin.

Fra begyndelsen var det hensigten, at museet foruden en traditionel kulturhistorisk afdeling skulle indeholde en kunsthistorisk. Ny Carlsbergfonden lagde ud med at donere to Johannes Larsen-malerier til museet, og kunstneren selv fulgte trop med at skænke 18 malerier udført af ham selv og hans hustru Alhed Larsen. Også byens andre førende kunstnere gav deres bidrag til kunstsamlingen, der på den måde kom til at omfatte Fritz og Anna Syberg, Christine Swane, Anne E. Munch, Rigmor Klein og Regnar Lange. Det var ikke så lidt af et scoop, at det lille, nye provinsmuseum kunne præsentere en perle af en kunstsamling omfattende nogle af landets fremmeste kunstnere.

Den stramme økonomi var imidlertid tæt på at spænde ben for, at museumsprojektet nåede det sidste stykke over målstregen. Under overskriften *"Museet er kørt fast"* kunne den lokale avis i januar 1937 fortælle, at istandsættelsen var blev dyrere end forventet, samtidigt med at "en institution i København" i stedet for som lovet et par tusinde kroner i kontanter havde givet en gave af samme værdi. Derfor så museumsforeningen sig nødsaget til at søge om yderligere 1.500 kr. hos byrådet, og selv om man kun bevilgede 1.000 kr. var det lige tilstrækkeligt til at bringe projektet i havn.

Musæumsforeningen
for Kerteminde og Omegn.

Da Musæet (Raadmand Karsten Iversøns Gaard fra 1630)
nu er restaureret, vil underskrevne Bestyrelse paa egne og
Musæumsforeningens Vegne bringe Dem vor bedste Tak for den
ydede Støtte, saaledes at Formaalet „Et Musæum for Kerteminde
og Omegn“ har kunnet gennemføres.

Da restaureringen af Farvergården var tilendebragt og museet klar til åbning udsendte bestyrelsen et lille 4-sidet tryksag med tak til de mange lokale donorer, der havde bidraget til projektet.

I kortet var indsat det "officielle" foto af den nyrestaurerede bygning. Herdis og Herman Jacobsen 1937. Kerteminde Byhistoriske Arkiv.

Museet slår dørene op

Kristi Himmelfartsdag 6. maj 1937 var bestyrelsen nået så langt med indretningen, at man var klar til at slå dørene op for publikum, men uheldigvis kom en anden museumsåbning på tværs. Det sensationelle fund af et vikingeskib i nærheden af Ladby et par år forinden havde ført til, at Nationalmuseet efter endt udgravning besluttede sig for at gøre fundstedet til besøgssted. Og tilfældet ville, at det nye vikingeskibsmuseet i Ladby fem kilometer længere inde ad Kerteminde Fjord havde planlagt åbning til præcis samme dag, så den officielle åbning af Kerteminde Museum blev udskudt til den 2. juli.

Ægteparret Herdis og Herman Jacobsen, der havde fotoforretning og atelier i Farvergårdens nabobygning, bidrog til udstillingerne med en række fotografier, der viste håndværkere og landbrugere i færd med at demonstrere nogle af de udstillede genstande. Her er det et tidligere optaget foto af museumsbygningens forhenværende ejer, farver Hinke, der er i gang med at klinke en lergryde. Foto: Kerteminde Byhistoriske Arkiv.

Det nye museum blev pænt modtaget af publikum og presse. Det var lykkedes bestyrelsen at indrette et smukt og hyggeligt museum med malerisamlingen som den absolutte hovedattraktion. Genstandene var så vidt muligt anbragt i en naturlig sammenhæng, og yderligere var tingenes brug anskueliggjort ved hjælp af fotografier optaget af Kertemindes kendte fotograf-ægtepar Herdis og Herman Jacobsen ude i de lokale miljøer. Herudover var formidlingen af museets samlinger på et meget beskedent plan, men Vilhelm Woll havde dog udarbejdet en lille vejledning til museet med nødtørftige oplysninger.

Den ugentlige åbningstid var absolut til at overskue, da museet kun havde åbent et par timer onsdag og søndag. I den første periode fungerede Marie Krag som kustode, og med hende på posten havde man sikret sig en kustode med et indgående kendskab til selve bygningen, idet hendes mand, Marius Krag, havde haft sin skomagerforretning i den før restaureringen. Dermed var museets kustode svigerinde til "Min Amanda fra Kerteminde", alias Sophie Krag. På dette tidspunkt var det dog ikke offentligt kendt, at der befandt sig en levende model bag visens Amanda.

Kerteminde var ikke alene om at arbejde med museumstanker i disse år. Da foreningen blev stiftet midt i 1930'erne, var der mange lignende bestræbelser i gang landet over. Baggrunden var de foregående årtiers voldsomme forandring af det danske samfund. I byerne var mange af de gamle håndværk blevet udkonkurreret af nye industriforetagender, og udviklingen i erhverv og infrastruktur betød, at mange gamle bykvarterer måtte give plads for nybyggeri i en helt anden stil. På landet kunne man samtidig se den gamle landbokultur forsvinde i takt med moderniseringen af landbruget, og dette kulturtab fik landet over mange mennesker til at gå i brechen for at bevare noget af den gamle kultur. Endelig skal man næppe underkende den indsats, højskolerne har gjort for at skærpe den historiske bevidsthed.

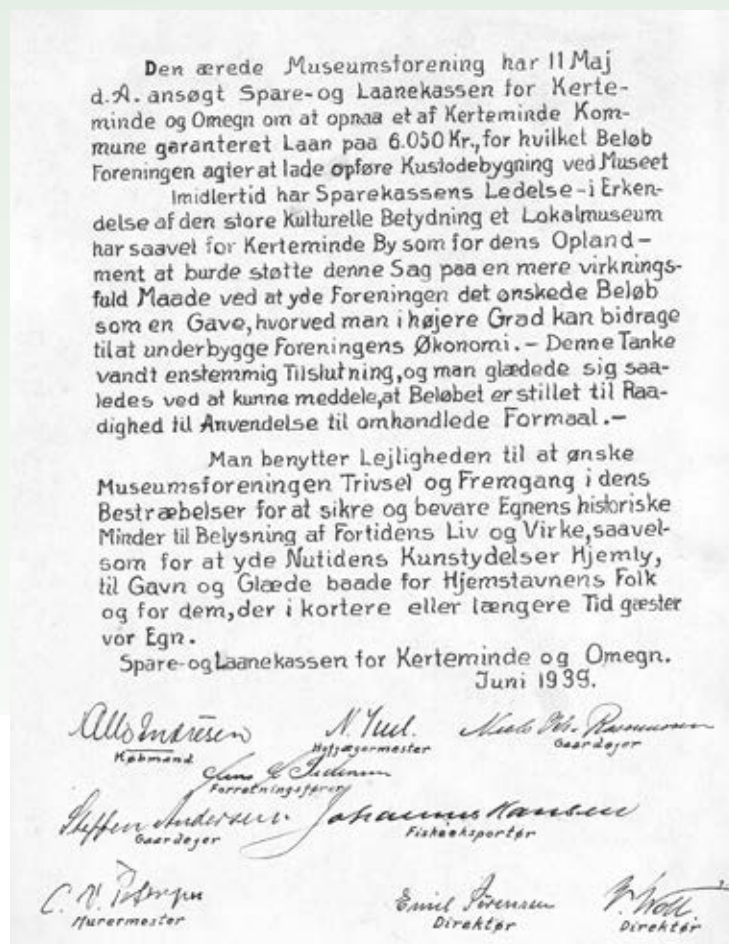
Rækken af provinsmuseer, der dukkede op i de første årtier af 1900-tallet, førte til dannelsen af Dansk kulturhistorisk Museumsforening i 1929, hvilket igen trak en bølge af nye museer i sit kølvand. I næsten alle byer udsprang oprettelsen af det lokale museum af et privat initiativ og mange steder nært knyttet til bestræbelsen på at bevare en konkret, historisk bygning, således også i Kerteminde. Ofte oprettede man en forening, der som sit første formål havde at sikre bevaringen af en middelalder- eller renæssancebygning, og først i næste ombæring koncentrerede man sig om at indsamle og udstille genstande, der skulle belyse den lokale kulturhistorie. Andre steder opstod der museer, ved at en privatperson donerede sin samling til offentligheden, hvorefter der blev stiftet en forening med det formål at gøre samlingen offentligt tilgængelig.

Ser man på museumsdannelsen på Fyn og omliggende øer, befinder Kerteminde sig tidsmæssig nogenlunde midt i feltet blandt de fynske købstæder. Ikke overraskende var Odense som den største by på Fyn og den næststørste i Danmark først på banen, da man i 1860'erne på Odense Slot indrettede et museum, som i 1885 blev flyttet til en nyopførte museumsbygning i Jernbanegade. I det nye århundrede kom Svendborg først med en museumsforening i 1908, der i 1915 indrettede museum i Anne Hvides Gård fra 1560'erne. På Ærø havde en museumsforening stiftet i 1909 allerede året efter åbnet museum i en bindingsværksgård fra 1600-tallet i Ærøskøbing.

I Nyborg blev museumsforeningen stiftet i 1911, og tre år senere kunne man overtage den godt 300 år gamle Mads Lerches Gård og indrette den til museum. Også i Middelfart var det en renæssancegård, Henner Friisers Gård, der i slutningen af 1920'erne blev ramme om et museum, mens det i Faaborg, hvor man siden 1910 havde haft et malerimuseet, blev Den Gamle Gård i Holkegade (fra 1720), der fra 1929 kom til at huse det kulturhistoriske museum. I Assens blev der indrettet museum i den såkaldte Willemoesgård, efter at kommunen i 1955 havde overtaget bygningen, der var opført omkring 1600. Sidst i rækken af fynske kystbyer kom Bogense, der allerede i 1920 havde fået en museumsforening, som i 1934 fik stillet lokaler til rådighed i rådhusets kælder, men først i 1965 overtog den tidligere stationsbygning til udstillingsformål.

Et bestyrelsesdrevet museum

Med åbningen af museet i 1937 havde Museumsforeningen opfyldt første del af sin formålsparagraf, nemlig at "indrette og opretholde et musæum i den af foreningen erhvervede ejendom, matr. nr. 50 af Kerteminde Købstads bygrunde". Nu fulgte det lange, seje træk med næste del: at indsamle og opbevare "genstande fra Kjerterminde og omegn af arkæologisk, historisk og kulturhistorisk interesse samt af kunst, der enten ved kunstnerens bopæl indenfor det nævnte område eller ved motivet har tilknytning hertil".

Museumsforeningen nød fra start fin lokal opbakning. Da foreningen ansøgte Spare- og Laanekassen for Kerteminde og Omegn om et lån til at opføre en kustodebygning, valgte sparekassen generøst at konvertere lånet til en gave. Donationen kom i et fint læderomslag med et håndskrevet dokument og på forsiden en tegning af den nye bygning. Kerteminde Byhistoriske Arkiv.

At alt museumsarbejde skulle udføres i fritiden og på frivillig basis af en ulønnet bestyrelse, lagde sammen med den svage økonomi nogle naturlige begrænsninger på aktivitetsniveauet. Registreringen af de mange genstande var yderst summarisk, men indsamlingen af genstande fortsatte dog efter museets åbning.

De første års mest synlige tiltag var opførelsen af en ny kustodebolig bagest på grunden ud mod Strandgade, sammenbygget med Trollegården og den dengang nye biblioteksbygning. Det lille hus, der blev finansieret via en gave fra Spare- og Lånekassen, blev opført i bindingsværk og i samme stil som forhuset. Og med en vejrhane, naturligvis tegnet af Johannes Larsen. Her boede museets næste kustode, Peter Sørensen, der senere blev afløst af den legendariske Vilhelm Petersen, som bestred jobbet indtil 1977. Kustoden blev præstationslønnat, idet han fik 15% af entreindtægten foruden fri bolig. Samtidig kunne åbningstiden udvides betragteligt, idet museet fra 1939 var åbent seks dage om ugen; dog var der lukket helt i vintermånederne.

Nye specialsamlinger blev opbygget efter museets etablering. Et forsøg på at skabe en mindesamling over et af de berømte bysbørn,

Kustodeparret Petersen fotograferet i museets bondestue. Mange af museets besøgende har senere givet udtryk for, at mødet med Vilhelm Petersen var en stor del af museumsoplevelsen. Specielt var mange børn fascineret af, at han i stedet for en højrehånd var udstyret med en jernkrog. Den var forårsaget af en arbejdsulykke på Kolds Savværk. Vilhelm Petersen bestred jobbet som kustode fra 1952 til 1977. Foto: Kerteminde Byhistoriske Arkiv.

Vilhelm Woll var en rigtig historienørd. Han stod bag oprettelsen af Kerteminde Byhistoriske Arkiv og havde også været en drivende kraft, da der skulle oprettes et museum i Farvergården. Al ledig fritid brugte han på Landsarkivet i Odense, og arkivstuderne resulterede i en imponerende række historiske artikler. Her ses han på talerstolen, da der 6. december 1941 blev afsløret en mindeplade på huset Langedgade 2 for digteren Frederik Paludan-Müller. Anledningen var 100-årsdagen for udgivelsen af hans hovedværk "Adam Homo". Til venstre ses museets formand, Johannes Larsen, og malermester Herman Gregersen. Til højre med blokken journalist Ove Rasmussen. Foto: Kerteminde Byhistoriske Arkiv.

digteren Frederik Paludan-Müller, gav ganske vist en hel række effekter, men ikke nok til en egentlig mindestue. Bedre gik det med bestræbelserne på at indsamle en stor, repræsentativ håndværker-samling. Samlingen blev delt op i hele 18 forskellige værksteder, som fik plads i loftsetagen, der hidtil havde været brugt som samlingsmagasin. Malerisamlingen var på én gang museets stolthed og smertensbarn, idet der hverken var plads nok eller det rigtige klima i den uopvarmede malerisal, men planer om at opføre en ny udstillingsbygning i museumshaven kunne ikke realiseres.

Medlemstallet lå i de første år efter foreningens stiftelse på godt tre hundrede, men derefter indtrådte et støt fald. Det hang formentlig sammen med, at mange havde den opfattelse, at det første beløb var en slags engangsbeløb til indsamling til det nye museum, og derefter har de undladt at betale det beskedne kontingent på 2 kr. Ud over den løbende indsamling af genstande bød museumsforeningen ikke på særlige arrangementer, hvilket utvivlsomt fik medlemstallet til at skrumppe.

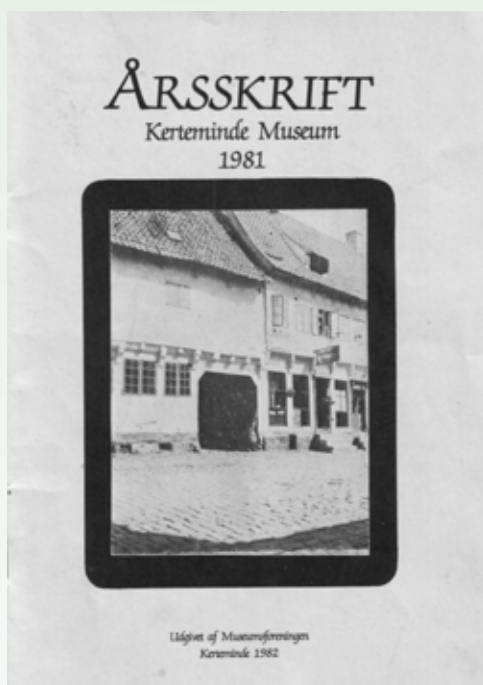
Fra 1940'erne fulgte nogle stille årtier i museets historie. Ganske vist blev Kerteminde Museum statsanerkendt i 1946, men i forbindelse med en revision af museumsloven i 1959 blev statsanerkendelsen gjort betinget af, at der blev tyndet ud i samlingerne, indrettet et magasin og tilknyttet et konserveringsværksted. Da bestyrelsen ikke kunne efterkomme disse krav, bortfaldt statsanerkendelsen igen. Midt i 1950'erne blev der oprettet et Byhistorisk Arkiv i nær tilknytning til museet, og naturligvis var det igen tidligere politimester Woll, der var den drivende kraft. Starten var dog beskeden med et enkelt arkivskab i et tårnværelse på det gamle rådhus.

Museet professionaliseres

I løbet af 1970'erne blev Kerteminde Museum inddraget i det regionale og nationale museumsnetværk. Allerede i 1971 blev der på Fyn dannet et amtsmuseumsråd, noget som senere blev lovfæstet på landsbasis. Blandt andre ting igangsatte rådet en analyse af de enkelte museers generelle tilstand, herunder økonomi og magasinforhold. Det resulterede for Kertemindes vedkommende i en ekstern status- og udviklingsrapport i 1977. Rapporten, der kom til at markere en ny epoke i Kerteminde Museums historie, mundede ud i en række forslag til forbedringer, og den gav et godt grundlag for forhandling med de bevilgende myndigheder. Kerteminde Kommune viste sig meget imødekommende og gav økonomisk opbakning til bestyrelsens planer.

Det gav i 1980 basis for at ansætte fagligt personale, og Erland Porsmose blev ansat som museets første inspektør, fra 1982 på heltidsbasis. Det blev startskuddet til, at en dynamisk udvikling af museet kunne sættes i gang. Blandt de påtrængende problemer var en istandsættelse af Farvergården med efterfølgende brandsikring, tyverialarmer m.v.. Samlingerne fik en kritisk gennemgang, der gav anledning til både udtynding og konservering af et stort antal genstande. De nye tider indebar også, at museets status ændredes. Med en heltidsansat inspektør blev der åbnet op for, at museet atter kunne blive statsanerkendt – og nok så væsentligt: modtage statstilskud. Forudsætningen var, at museet blev en selvejende institution, dog fortsat administreret af en bestyrelse valgt af museumsforeningen, suppleret med to repræsentanter for Kerteminde Kommune.

Begyndelsen af 1980'erne bød på mange nye initiativer. Et af dem indebar, at museet fik sit eget årsskrift. Starten var dog yderst beskednen, nemlig dette lille hæfte på 32 sider – uden illustrationer, maskinskrevet og fotokopieret og blot forsynet med omslag af lidt kraftigere papirtykkelse. Året efter skiftede det navn til det nuværende, Cartha, der refererer dels til Kertemindes navn på byens middelaldersegl og dels til det latinske charta, der betyder skrift, brev eller bog.

Høkeren

Herefter begyndte museet for alvor at ekspandere. Staben af ansatte blev udvidet, og det samme gjorde aktiviteterne. Hvert år blev der afholdt flere særudstillinger, arkæologiske undersøgelser blev iværksat, og tilbuddene til områdets skoler blev sat i system. I 1983 fejrede Kerteminde Handelsstandsforening 100 års jubilæum, og som en enkelt af årets jubilæumsaktiviteter valgte museet sammen med foreningen og Kerteminde Skole at indrette en høkerforretning i en gammel ejendom i Trollegade, som kommunen stillede til rådighed.

Fra nedlagte butikker i området og fra museets magasiner blev der samlet inventar og effekter fra omkring århundredskiftet, så Høkeren kunne fremstå så autentisk som muligt. Kunderne tog begejstret mod eksperimentet, og hvad der var tænkt som et enkeltstående arrangement, blev til en permanent attraktion, som efter nogle år blev videreført af museet alene.

Høkeren i Trollegade i festlig julebelysning. Museumsbutikken blev indrettet i 1983, på et tidspunkt da mange af omegnens små, gamle dagligvarebutikker måtte lukke. Meget originalt butiksinventar kunne derfor hentes herfra, specielt fra Revninge Brugs. For øvrigt har den anden del af vinkelbygningen i begyndelsen af 1900-tallet faktisk indeholdt en høkerbutik. Foto: Ole Friis, Østfyns Museer.

Museet på Møllebakken

Mest skelsættende i udviklingen af Kerteminde Museum blev etableringen af Johannes Larsen Museet i 1985. Efter henvendelse fra Johannes Larsens svigerdatter, Else Larsen, overtog museet i kraft af fondsstøtte kunstnerhjemmet på Møllebakken, der kom til at rumme både kunstsamlingen fra Farvergården og en stor del af den kunstsamling, der allerede befandt sig i villaen på Møllebakken. Et år senere, i 1986, kunne kulturministeren åbne det nye museum for publikum. De følgende år blev vinhuset, vaskehuset og atelieret med vinterhave restaureret og gjort tilgængeligt for publikum, vaskehuset i form af et lille, hyggeligt kaffehus.

Formand Hugo Madsen på talerstolen ved åbningen af Johannes Larsen Museet 29. juni 1986. I 1965 var Hugo Madsen blevet kasserer i foreningen og daglig leder af Kerteminde Museum. I 1978 overtog han formandsposten, og ved sin afgang i 2000 blev han udnævnt til æresmedlem af foreningen.

Svanemøllen under restaurering i 1984. Fra venstre ses maler Halle Knudsen, lektor Hugo Madsen, overlærer Hans Helbo, sagfører H.J. Jensen, kunstmaler Jeppe Larsen, Tulle Due Nielsen og siddende Nan Due Nielsen. Oppe på stilladset er tømrer Niels Erik Nielsen i gang med at sætte det første af i alt 12.000 nye lærkespån på møllen. Foto: Kerteminde Byhistoriske Arkiv.

Kort før Johannes Larsen Museet blev en realitet, havde Kerteminde Museum overtaget Svanemøllen, der også hørte til bygningskomplekset på Møllebakken. Efter Johannes Larsens død ønskede arvingerne at afhænde møllen, og museumsforeningens daværende formand, restau-

Den nye udstillingsbygning med Pax-samlingen blev diskret indpasset i Møllebakkens specielle arkitektoniske og havemæssige miljø. Med en placering i havens nordvestlige hjørne fik udstillingsbygningen indgang bag Kai Nielsens stenpige og Johannes Larsens ufuldførte buste af faderen. Foto: Flemming Wedell.

ratør Johan Due Nielsen, stillede sig i spidsen for en redningsaktion. Resultatet blev stiftelsen af Foreningen for Svanemøllens Bevarelse, som fik rejst midler til køb af mølle og tilhørende møllerhus og til de første restaureringer. På længere sigt blev opgaven med at vedligeholde møllen dog for tung for foreningen, og i 1984 blev møllen overdraget til museet, mens Svanemølleforeningen fortsat havde ansvaret for driften i samarbejde med museet.

Tulle og Nan Due Nielsen, der var de drivende kræfter bag Svanemølleforeningen, havde et tæt venskab med Johannes Larsen og var tidligt begyndt at anskaffe værker af ham. Det blev i årenes løb til en omfattende samling, som ægteparret i forbindelse med Johannes Larsen Museets åbning i 1986 donerede til det nye museum. Gavebrevet lød på ikke mindre end 569 stk. billedkunst, hvoraf de 452 var af Johannes Larsen. Den store Pax-samling kunne ikke rummes inden for de eksisterende rammer, og det blev derfor aktuelt at udskrive en arkitektkonkurrence om en udvidelse. Vinderforslaget udarbejdet af arkitekterne Poul Ingemann og Kristian Isager blev realiseret takket være en donation fra Velux Fonden, der også havde finansieret restaureringen af atelieret. Den nye bygning, der blev indviet i april 1990, gjorde det nu muligt at vise særudstillinger og afholde koncerter på museet.

Byhistorisk Arkiv

Hidtil havde det antikvariske arbejde været koncentreret omkring erhvervelse, registrering og udstilling af museumsgenstande, men i begyndelse af 1990'erne fik også det arkivalske arbejde et mærkbart løft. Tilbage i 1939 havde museet fået et skab i Folkebiblioteket stillet til rådighed til opbevaring af arkivalier. Samlingen blev varetaget af Vilhelm Woll, der senere testamenterede sin private samling til arkivet. Som nævnt blev Kerteminde Byhistoriske Arkiv officielt oprettet i 1955, og Woll fik på dette tidspunkt assistance af sceneinstruktør Hans Hviid, der efter Wolls død i 1958 opbyggede en samling i privat regi.

Til stor undren for museets bestyrelse valgte Kerteminde Kommune midt i 1970'erne at stille lokaler til rådighed for Hviids samling i den nedlagte toldbod i Strandgade 3, oven i købet under navnet Kerteminde Byhistoriske Arkiv. Da arkivet i tilknytning til museet skulle optages i landsforeningen for lokalarkiver måtte det derfor ændre navn til Kerteminde Egns- og Byhistoriske Arkiv. I 1976 fik museet dispositionsret over størstedelen af lokalerne i den gamle biblioteksbygning Strandgade 5, hvorefter arkivet kunne flytte ind i kælderen her – for øvrigt samtidig med at museet fik plads til særudstillingslokale, kontor og magasiner, mens de resterende lokaler blev overladt til Kerteminde Turistforening.

Fornuftigvis blev der med årene indledt et samarbejde mellem de to arkiver, hvilket førte til en sammenlægning i 1990, og i 1992, efter at turistkontoret var fraflyttet Strandgade 5, kunne arkivernes samlinger også fysisk slås sammen, og en velindrettet læsesal åbne i de gamle bibliotekslokaler. Samtidig blev der bragt en ende på den noget barokke situation, at der i Kerteminde var to arkiver med næsten samme navn og næsten samme adresse!

Toldboden

Sammenlægningen af de to arkiver åbnede mulighed for, at der med kommunens velvillige accept kunne indrettes udstillingslokaler i Hans Hviids tidligere arkiv på førstesalen af Toldboden. Da Kerteminde Kunstforening i forvejen rådede over stueetagen, havde byen dermed fået et samlet udstillingshus. Til en start holdt de to foreninger sig på hver sin etage, men efter få år blev der indgået en aftale om i stedet at opdele sæsonen, så museum og kunstforening periodevis rådede over hele bygningen og dermed kunne byde publikum på udstillinger af et helt andet omfang. Gennem de følgende godt tre årtier blev det til lidt mere end 100 kulturhistoriske udstillinger på Toldboden.

Fra 1991 var Toldboden ramme om museets kulturhistoriske udstillinger. Årligt blev der afholdt minimum tre udstillinger, og en af dem foregik i samarbejde med områdets lokalhistoriske arkiver, der herigennem fik en tiltrængt mulighed for at vise flaget. Årets sommerudstilling i 2014 handlede om Odense-Kerteminde-Martofts Jernbane, og ved åbningen skabte Turismens Venner den rette stemning omkring "badetoget". Foto: Emil Andresen.

Rylen

Den første særudstilling i den nye udstillingsbygning på Møllebakken var "De Danskes Øer", som handlede om Johannes Larsens og Achtons Friis' fem rejser med "Rylen" til 123 danske øer først i 1920'erne. I forbindelse med udstillingen havde museet held til at erhverve 153 portrættegninger fra turene, købt med fondsstøtte af Achton Friis' søn. Året efter, i 1992, lykkedes det at få en endnu større fangst i garnene. Med støtte fra en række fonde, herunder Dronning Margrethes og Prins Henriks Fond, kunne museet erhverve "Rylen", som indtil da havde været i privat eje. Efter en omfattende restaurering kunne skibet tages i brug til nye kunstnerrejser til det danske ørige og dermed som sejlene ambassadør for museet – en funktion, som "Rylen" stadig varetager.

I begyndelsen af 1920'erne blev den gamle bæltbåd "Rylen" ombygget til ekspeditionsskib for Johannes Larsen og Achton Friis til "De Danskes øer". Siden den i 1990'erne kom i museets eje, har den haft sin plads i havnen i Kerteminde. Når "Rylen" lægger til kaj med lasten fuld af kirsebær, er det markeringen af starten på den årlige Kirsebærfestival. Foto: Østfyns Museer.

Ladbyskibsmuseet

Kerteminde Museum udvidede sit arbejdsfelt betragteligt i 1994, da den kulturhistoriske og den kunsthistoriske afdeling blev udvidet med en arkæologisk afdeling. Ladbyskibsmuseet, der siden starten i 1937 havde hørt under Nationalmuseet, blev nu overdraget til det lokale museum. Overdragelse gjaldt selve ejendommen med jord og bygninger, mens skibsafttrykket som danefæ forblev Nationalmuseets ejendom og ansvar. Derefter gik et større bevaringsprojekt i gang, der med etableringen af en kælder under skibshøjen løste de alvorlige fugtproblemer, der havde skæmmet oplevelsesværdien og truet bevaringstilstanden gennem en årrække. I konsekvens af museets udvidede ansvarsområde skiftede det navn til Kertemindeegnens Museer.

Den udbygningsplan for Ladbyskibsmuseet, der blev lanceret ved overtagelsen i 1994, blev gradvist realiseret de følgende år og omfattede bl.a. indretning af udstilling i det tidligere kustodehus, opbygning af en skoletjeneste og afholdelse af årlige vikingemarkeder. I 2007 blev der lagt en ekstra dimension på museumsoplevelsen, da attraktionen blev tilføjet en nybygget udstillingsafdeling.

I 2007 blev Kertemindeegnens Museer hædret med Den Danske Museumspris. Begrundelsen var "udviklingen af et levende og mangfoldigt musealt værk af høj kvalitet, hvilket er sket i tæt samarbejde med det omliggende samfund. Museet fremstår som et dynamisk forsknings- og formidlingscenter, der har befolkningens og myndighedernes bevågenhed". Her ses museumsdirektør Erland Porsmose med det synlige bevis på hæderen. Foto: Østfyns Museer.

Overgangen til støtteforening

Med navneskiftet i 1995 fra Kerteminde Museum til Kertemindeegnens Museer fulgte også nye vedtægter for museumsforeningen. I de nye vedtægter lød formålsparagraffen: *"Foreningens formål er at fremme interessen for byens og egnens historie og at støtte Kertemindeegnens museer"*. Dermed var der sket en formel adskillelse af forening og museum. I praksis betød adskillelsen dog ikke de store ændringer, idet foreningens bestyrelse sammen med de kommunale repræsentanter fortsat udgjorde museets bestyrelse. At museumsforeningen nu fik sit eget regnskab var en anledning til at fastslå, at indtægterne fra kontingenter skulle gå til støtte til museerne i form af tilskud til årsskriftet samt til udflugter, foredrag, udstillinger og lignende.

Selv om Kertemindeegnens Museer var i rivende udvikling på de indre linjer, blev der også kræfter til at involvere sig i eksterne udstillingsprojekter. Kerteminde Kommune havde midt i 1990'eren fået overdraget Charles Nielsens meget store egnshistoriske samling, og det blev museet, som kom til at forestå registrering, konservering og ikke mindst udstilling. Samlingen åbnede for publikum i den tidligere Martofte Skole i 1997. Samme år åbnede det store forsknings- og formidlingscenter Fjord&Bælt på havnen i Kerteminde. Også her var museet stærkt involveret såvel i planlægning og ledelse af centret som i tilrettelæggelsen af den kulturhistoriske del af udstillingerne.

Vingen

De hyppige museumsudvidelser fortsatte ind i det nye årtusinde. I 2001 fik 100-året for grundstensnedlæggelse til kunstnervillaen på Møllebakken en værdig markering, da udstillingsbygningen Vingen blev indviet. Ganske vist havde opførelsen af Pax-bygningen bagest i haven opfyldt et behov for passende rammer til udstillinger og større arrangementer. Problemet var blot, at den "permanente" udstilling skulle nedtages i forbindelse med hver særudstilling – med uhensigtsmæssig håndtering af værkerne til følge.

Endnu en gang havde arkitekt Poul Ingemann med respekt for det fine haverum kreeret en tilbygning, der fremtrådte som et klassisk tempel for den bildende kunst. Opførelsen af "Vingen" betød både bygningsmæssigt og fagligt et løft for museet, der foruden fine udstillingsfaciliteter fik rum til skolestue, værksted og depoter.

Igen var det to af museets "venligtsindede" fonde, Velux Fonden og A.P. Møller og Hustru Chastine McKinney Møllers Fond til almen Formaal, der trådte hjælpende til. Det var ikke mindst på grund af de store særudstillinger i den nye bygning, at besøgstallet på Johannes Larsen Museet passerede 45.000 årligt, og at museumsforeningen krydsede den magiske grænse på 1.000 medlemmer.

100-året for Johannes Larsens nedlæggelse af grundstenen til kunstnervillaen på Møllebakken fik en værdig markering med opførelsen af en ny udstillingsbygning, Vingen. Den blev opført bagest i haven i tilknytning til Pax-bygningen, og igen var det arkitekt Poul Ingemann, der havde skabt et værk, som diskret føjede sig ind i Møllebakkens bygningsmiljø. Museet fik dermed de bedste rammer for særudstillinger og koncerter på et helt nyt niveau. Foto: Flemming Wedell.

Østfyns Museer

Selv om overgangen til støtteforening formelt havde fundet sted i midten af 1990'erne, kom årsskiftet fra 2008 til 2009 til at markere en milepæl i selve Museumsforeningens historie. Som resultatet af en flerårig proces, der var startet med en samarbejdsaftale i 2002, indgik museet en fusion med Nyborg Museum. Det stadigt snævrere samarbejde med Nyborg Museum mandede ud i, at et sammenlægningsudvalg, som var blevet nedsat mellem de to museer og de to kommuner, blev udvidet og konstitueret som en midlertidig fælles bestyrelse. Alt sammen med henblik på at gennemføre en fusion under navnet Østfyns Museer med virkning fra 1. januar 2009. Direktøren for Kertemindeegnens Museer, Erland Porsmose, blev udpeget som ny direktør for det fusionerede museum.

Den nye og større museumsenhed betød for Kerteminde Museumsforening, at dens formelle status som støtteforening i stadig højere grad også blev reel. Hvor den tidligere havde haft ansvaret for museernes drift, blev den nu støtteforening for de Kerteminde-baserede museer.

Ved en højtidelig ceremoni på Nyborg Slot den 6. januar 2009 blev fusionen mellem museerne i Kerteminde og Nyborg stadfæstet og stiftelsesdokumentet for Østfyns Museer underskrevet.

Foreningen var dog fortsat sikret væsentlig indflydelse på udviklingen af museerne, idet den – ligesom museumsforeningen i Nyborg – udpegede tre medlemmer til den samlede bestyrelse for Østfyns Museer.

For museumsforeningens bestyrelse stod det klart, at den nye struktur ville stille nye krav. Det var vigtigt for foreningen at tilstræbe større synlighed, så medlemmerne fik en klar fornemmelse af, hvad deres støtte går til, og hvilke arrangementer og aktiviteter foreningen står bag. I bestyrelsens forhandlingsprotokol kom det til udtryk på denne måde: "Vi må arbejde på at bestyrelsen består af ildsjæle, der på en eller anden måde er engageret i museets arbejde, og kan være museets ansigt udad til!".

Selv om museumsforeningen ikke længere er i spidsen for museernes drift, har den gennem sin støtte fortsat stor betydning for museernes udvikling, der også de senere år har passeret vigtige milepæle. I det følgende skal nogle af de vigtigste rides op i billedform.

Den gamle biblioteksbygning i Strandgade, der siden 1976 havde været en del af museet, fik i 2008 lagt en ekstra etage på, hvor der blev plads til arkivalier og kulturhistoriske genstande i de stadigt voksende samlinger. Udvidelsen var en krævende arkitektonisk udfordring, der indbragte arkitekterne Poul Ingemann og Thomas Hillerup stor ros i arkitekturfaglige tidsskrifter. Foto: Flemming Wedell.

I sommeren 2010, præcis 75 år efter at Museumsforeningen var blevet oprettet med det formål at redde den gamle farvergård, blev dørene slået op til en ny-renoveret museumsbygning. Facaden blev åbnet op og ført tilbage til forrige århundredskifte samtidig med, at der på havesiden blev lavet en ny handicapvenlig indgang. I stueetagen blev der sagt farvel til de gamle bonde- og borgerstuer, og til gengæld blev de erstattet af en lys og smagfuldt indrettet museumsbutik og café. Foto: Kirstine Mengel. Østfyns Museer.

Blandt de store projekter på Vikingemuseet Ladby har været de frivilliges bygning af Ladby Dragen. Søsætningen den 14. maj 2016 blev overværet af ca. 4.000 gæster.

Johannes Larsens gamle vaskehus, der siden museets åbning havde fungeret som Kaffehus, fik i 2018 en tiltrængt udvidelse. Udvidelsen, der var muliggjort ved en donation fra Ole Kirks Fond og tegnet af arkitekt Poul Ingemann, bestod af en cafétilbygning kaldet "Fuglekassen", et nyt produktionskøkken og en panorama-terrasse. Foto: Østfyns Museer.

Vikingsmuseet Ladby er i disse år inde i en rivende udvikling. Efter erhvervelsen af større arealer blev der med visionsplanen Ladbykongens Verden 2022-30 sat gang i en stribe nye tiltag. Byggeprojektet omfatter bl.a. en smedje, en vikingehavn, en vikingegård og anlæggelsen af et vikingetids kultur- og naturlandskab omkring skibshøjen samt opførelsen af en ny museumsbygning. Her ses de to nyopførte grubehuse efter færdiggørelsen i 2022. Foto: Østfyns Museer.

Medlemmer og bestyrelse

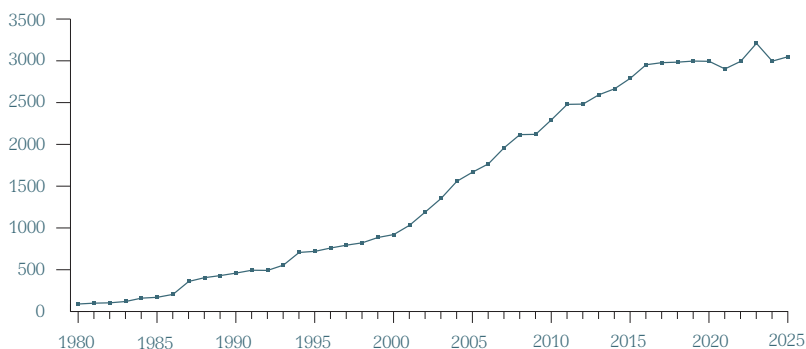
Museumsforeningen havde lagt stærkt fra land i 1935 med over 300 medlemmer. Medlemstallet blev fastholdt de første år, men begyndte derefter at sive. Efter de stille år i 1950'erne og 1960'erne nåede man et medlemsmæssigt lavpunkt i 1978 med 98 medlemmer, men derefter vendte skuden. Med fast personale og stigende aktivitet i begyndelsen af 1980'erne begyndte en stille vækst.

Det egentlige gennembrud kom midt i årtiet som et direkte resultat af åbningen af Johannes Larsen Museet i 1986, hvor medlemstallet fordobledes fra 200 til 400. Herefter fulgte på ny en støt fremgang indtil midten af 1990'erne, da Ladbyskibsmuseet kom med, og dobbeltmedlemskab blev indført, hvorefter medlemstallet nåede op på 800. I år 2000 rundede medlemstallet 1.000, og med den nye udstillingsbygning på Møllebakken satte den hidtil stærkeste vækst ind med årligt mere end 100 nye medlemmer. Den næste milepæl blev nået allerede i 2008, da der kunne noteres en fordobling på blot otte år.

Medlem nr. 2000 i 2008. Formand Jørn Tvedskov og direktør Erland Porsmose overrækker blomster og gave til Inge og Thomas Michaelsen fra Nyborg. Foto: Kertemindeegnens Museer.

Medlemsfremgangen fortsatte med uformindsket styrke de følgende år frem til 2016, hvorefter medlemstallet lagde sig på et stabilt niveau på godt 2.900, inden det i 2022 tog det sidst nøk og passerede 3.000 medlemmer. Dermed er Kerteminde Museumsforening den næststørste medlemsforening i SAMMUS, sammenslutningen af museumsforeninger, hvor Steen Hjorth siden 2021 har været formand.

Kerteminde Museumsforenings medlemstal 1980-2025

Kontingenterne fra den store medlemsskare har gjort det muligt at yde en mærkbar støtte til museerne. Hvert år betaler museumsforeningen et sekscifret beløb som kompensation for manglende entréindtægter, da medlemmerne kommer gratis ind på museerne, og herudover yder foreningen et tilskud til en administrativ medarbejder på museet samt dækker omkostningerne ved trykningen af Cartha. Ved siden af disse faste årlige poster yder foreningen tilskud til museets afdelinger efter ansøgning og har på den måde støttet talrige bogudgivelser, arkæologiske undersøgelser, maleriindkøb og andre anskaffelser til museerne. I 2020 blev det således til en samlet støtte på i alt 620.880 kr.

Gennem de 90 år har museumsforeningen været ledet af en bestyrelse, hvor kontinuitet har været i højsædet. Johannes Larsen forblev på formandsposten indtil sin død i 1961, hvor han blev afløst af restauratør Johan Due Nielsen. Frem til midten af 1960'erne var det dog kasserer August Hansen, der reelt fungerede som daglig leder af museet. Due Nielsen beklædte formandsposten indtil 1977, og efter et enkelt år som formand blev Hans Helbo i 1978 afløst af lektor Hugo Madsen, der allerede i nogle år havde fungeret som daglig leder. Hugo Madsen forblev på posten frem til år 2000, da han trak sig tilbage og blev udnævnt til æresmedlem. Også hans efterfølger, Jørn Tvedskov, fik en lang og begivenhedsrig formandsperiode (2000-2016). John Vilhelmsen, der blev formand i 2016, sad på posten indtil 2021, hvor han blev afløst af den nuværende formand, Steen Hjorth.

Efter museumsfusionen har det været naturligt at indlede et samarbejde med museumsforeningen i Nyborg. Da kontingentet her var væsentligt lavere, vedtog man en ordning, hvorefter medlemmerne af museumsforeningen i Nyborg mod et ekstra gebyr kunne få gratis adgang til museerne i Kerteminde. Samtidig fik medlemmerne i Kerteminde gratis adgang til museerne i Nyborg.

Ved generalforsamlingen i 2016 fik Jørn Tvedskov overrakt diplom som æresmedlem af den nye formand, John Vilhelmsen. Foto: Emil Andresen.

Med den voksende medlemsskare steg også de administrative krav til foreningen, og det blev efterhånden meget krævende at servicere de mange medlemmer manuelt. I 2014 påbegyndtes en database over medlemmerne, og et par år senere indførtes et nyt, it-baseret registreringssystem, samtidigt med at det traditionelle medlemskort af pap blev afløst af et plastickort, der kan aflæses af en scanner på de enkelte museumsafdelinger.

Også information til medlemmerne er blevet opprioriteret de senere år. Orienteringen om museernes arrangementer, som gennem mange år har været udsendt på kvartalsbasis, blev fra 2021 suppleret af digitale nyhedsbreve fra museumsforeningen. Med foreningens stigende aktivitetsniveau har der været meget at berette om, og viften er bred: invitationer til udstillingsåbninger, receptioner ved bogudgivelser, sangaftner, foredrag, aktivitetsdage på museerne, læseklub, kulturdage med besøg på andre museer, historiequiz og meget mere. Et særligt initiativ satte museumsforeningen i søen under Corona-pandemien, hvor mange var blevet usikre på at deltage i kulturelle arrangementer. Med støtte fra Slots- og Kulturstyrelsens pulje "1000 nye fællesskaber mod ensomhed" blev der oprettet tre hold, som mødtes til spændende kulturformiddage, hvor repræsentanter fra foreninger engageret i kulturlivet fortalte om, hvad de kan tilbyde.

Det sker på museerne

Maj-august 2010

Fritz Syberg: Born på stranden. 1909 (Udsnit).
(Fra udstillingen "Sybergland" på Johannes Larsen Museet)

Østfyns Museer

ostfynsmuseer.dk

Ved dannelsen af Østfyns Museer ændrede informationen til Museumsforeningens medlemmer karakter, og "Museumsinfo" blev erstattet af "Det sker på Museerne".

Fra den store medlemsskare er der udgået mange forskellige grupper, der på forskellig vis bakker entusiastisk op omkring museernes aktiviteter: én gruppe tager museets gæster med på rundvisninger, en anden tager sig af vedligeholdelse og sejlads med museumsskibet "Rylen", en tredje leverer frivillig arbejdskraft i forbindelse med udstillingsåbninger, en fjerde broderer gobeliner, en femte foretager undersøgelser som amatørarkæologer, en sjette holder Svanemøllen kørende, en syvende passer Larsens køkkenhave – og så videre.

Med Rejseselskabet Kerteminde Museumsforening på tur

Siden slutningen af 1990'erne har foreningen arrangeret sensommer-ture til seværdigheder rundt om i landet hvert år – kun med en enkelt Corona-afbrydelse. I de seneste år også andre længere ture.

- 1998 Silkeborg Bad (Fuglefri), første udflugt for medlemmer
- 1999 København (Slotskirken, Nationalmuseet, Statens Museum for Kunst)
- 2000 Lund Domkirke
- 2001 Maribo Stiftsmuseum og Middelaldercenteret
- 2002 Sofiero, Helsingborg (og Amalienborg)
- 2003 Strandingsmuseet, Thorsminde
- 2004 Vejen Kunstmuseum og Ribe Domkirke
- 2005 Slesvig og Nolde Museum Seebüll
- 2006 Ledøje Kirke og Ordrupgaard
- 2007 Aarhus Rådhus og kunstmuseet Aros
- 2008 Glasmuseet og Fregatten Jylland, Ebeltoft
- 2009 Hørsholm og Karen Blixen Museet
- 2010 Kalundborg Kirke, Odsherred Kunstmuseum og Malergården
- 2011 Ribe Kunstmuseum og Tønder Kunstmuseum
- 2012 Statens Museum for Kunst og Hirschsprungs Samling
- 2013 Malmø og Landskrona
- 2014 Søfartsmuseet og J.F. Willumsen Museet; Worpswede
- 2015 Husum og Nolde Museum Seebüll; Kullen (2-dages tur)
- 2016 Fængselsmuseet, Horsens Museum og Horsens Kunstmuseum
- 2017 Moesgaard; Høst-museet Bornholm
- 2018 Ribe Kunstmuseum og Tirpitz; Jenle
- 2019 Oplevelsescenter Nyvang
- 2021 Odsherred Kunstmuseum og Malergården
- 2022 Kunstmuseum Vejen og Wellings Landsbymuseum
- 2023 Bornholm (4-dages tur)
- 2024 Gotland (2 ture)

5 spørgsmål til os selv

Et jubilæum er altid en god anledning for en bestyrelse til at stoppe lidt op og stille sig selv nogle spørgsmål. Det har bestyrelsen så gjort – og her er spørgsmålene og svarene.

Har et museum overhovedet brug for en museumsforening – i 2025?

Der er jo ingen lov, der tilsiger, at et museum skal have en museumsforening, forstået som en forening som er venne- og støtteforening til et eller flere lokale museer. Alligevel har rigtig mange af landets museer bevaret en vis tilknytning til de mange foreninger, som for år tilbage i mange tilfælde var de oprindelige stiftere og ejere af museerne. Det er nok ikke kun grundet respekt for fortiden, at man har bevaret denne tilknytning, men snarere fordi mange museer fortsat kan se en fordel i at have tilknytning til dem, man måske lidt flot kan kalde "museets kernebrugere" – dvs. besøgende som flere gange årligt lægger vejen forbi det lokale museum. Disse loyale besøgende er vel at betragte som "gode venner", som gennem deres besøg ofte får et nært og godt forhold til deres museum og museets personale.

Her i Kerteminde har vi gennem årene oparbejdet en meget stor forening – med over 3000 medlemmer, hvilket betyder, at vi foruden at være gode venner til museet også har mulighed for at støtte museet med et større årligt beløb i størrelsesordenen ca. 800.000 kr.

Så svaret er vel et ja – det er vel også godt for et museum at have gode venner og støtter.

Hvorfor er det godt at have kontakt til museets kernebrugere?

Udover at disse brugere er gode og loyale gæster, så er kernebrugerne også gode ambassadører for museet. Et medlemskab af Museumsforeningen giver jo mulighed for gratis at medtage en gæst, når man besøger museet og giver dermed medlemmet mulighed for at dele hans eller hendes glæde ved at komme på museet med gæsten. Vi ved også, at mange gæster tilbagebetaler den sparede entré ved at byde på frokost eller kaffe i Kaffehuset – altså at give besøget en slags merværdi.

Kernebrugerne – Museumsforeningens medlemmer – kan også være med til at give et besøg på museet mere værdi, idet kendskabet til personalet gør, at man føler sig tryk ved at viderebringe ris og ros. Medlemmerne bliver således museets øjne og ører, og god og konstruktiv kritik (som det heldigvis oftest er tale om) kan være med til at motivere og inspirere medarbejderne til at udvikle og tilbyde endnu bedre museumsoplevelser.

Hvad har Museumsforeningen over tid bidraget med?

Der er afgørende forskel på de aftryk, som Museumsforeningen havde for at afsætte på det museale Kerteminde før og efter 2009 – det år, da museerne i Nyborg og Kerteminde blev fusioneret i Østfyns Museer. Før 2009 var foreningen i mange år den reelle ejer af museet, og siden udgjorde Museumsforeningens bestyrelse også bestyrelsen i den selvejende institution, som ejede museet/museerne.

Det er selvfølgelig Museumsforeningens store fortjeneste, at der overhovedet blev etableret et museum i Kerteminde i 1937, og at museumsvæsenet efterhånden voksede sit så stort, at det ikke længere kunne klares med frivilligt engagement, men efterhånden kræver ansatte og efterhånden også fagligt personale. Med etableringen af Johannes Larsen Museet tog udviklingen yderligere fart, men Museumsforeningen var stadig med og satte sig spor i lokalområdet. Tænk bare på de byggerier, der er foretaget i Kerteminde og Ladby, hvor Kerteminde-håndværkere har haft over 50 % af arbejdet, og vi taler om et beløb på over 30 mio. kroner, som foreningen medvirkede til at hente fra forskellige fonde. Museernes betydning kan også aflæses i besøgstallet. Ca. 100.000 besøgte sidste år byens tre museer – og mange af dem er turister.

Siden Museumsforeningen ændrede status til at være venne-/støtteforening, har der ikke været tale om ligeså betydelige bidrag, men snarere en masse dryp, som gør det muligt at indkøbe kunst, udgive spændende bøger samt at yde økonomisk supplement til projekter, som museerne gerne ser realiseret.

Hvilke udfordringer står Museumsforeningen overfor?

Den største udfordring vil være, hvis museerne ikke længere betragter Museumsforeningen som en merværdi til museernes tilbud til deres gæster. Hvis det daglige arbejde bliver for fokuseret på museernes egne indtægter og økonomi, på besøgstal og på forskning – og overser den værdi, som loyale og trofaste gæster udgår. Sådan er det heldigvis ikke i Kerteminde, men vi hører af og til, at andre museumsforeninger har disse udfordringer. Derfor er det en udfordring, hvis samarbejdet mellem Museumsforening og museum ikke udvikles og tilpasses aktuelle udfordringer. En udfordring, som vi naturligvis også må forholde os til her i Kerteminde.

Vi hører også fra andre museumsforeninger, at det kan være en udfordring at rekruttere nye medlemmer. Som landets næststørste museumsforening er det ikke en udfordring, som fylder så meget hos os, og vi anerkender den store betydning, som gode udstillinger og positive besøgsoplevelser har, hvis en museumsgæst overvejer at genbesøge et museum og derfor overvejer de fordele, som et

medlemskab af Museumsforeningen giver, samtidigt med at vedkommende via sit medlemskab er med til at støtte museet gennem foreningens donationer.

Udfordringen er altså ikke at hvile på laurbærerne – men at Museumsforeningen og vores tilbud til vores medlemmer er synlige og attraktive, og at vi på enhver måde støtter op om museernes arbejde.

Hvilke muligheder ser Museumsforeningen ind i?

Der er fortsat muligheder for en forening, som har til formål at støtte museerne i Kerteminde, for det er vores oplevelse, at både museum og forening ønsker dette samarbejde og anerkender den merværdi, som samarbejdet giver museerne – både i kraft af den store medlemsskare, som også vil museerne og som gerne gæster dem – og som har en vigtig rolle som ambassadører for museerne og som fundament for rekruttering af mange af de frivillige, som i dag supplerer det tekniske og faglige personale på museerne.

Men også den økonomiske støttemulighed er vigtig og giver museerne mulighed for at realisere planer, som lige kræver lidt ekstra økonomi.

Der er et godt fundament at bygge på og mange års gode erfaringer at bygge videre på. Der er mange spændende planer for museerne i fremtiden og dermed også mulighed for Museumsforeningen at arbejde videre på at få endnu flere gjort interesserede i at støtte dette arbejde. Der er gode muligheder for allerede at se frem mod 2035 – og endnu et rundt jubilæum.

Bestyrelsen for Kerteminde Museumsforening april 2025.

Forrest fra venstre: Jens-Arne Hansen, Bente Ø. Olesen, Maria Nielsen, Karin Heilmann, Torben Andersen.

Bagerst fra venstre: Steen Hjorth, Lars Ole Valsøe, Torben Gervig, Niels Jantzen. Fraværende: Camilla Schjerning.

Museumsforeningen – 90 år i kulturens tjeneste

90 år er jo ingen alder, når blot man holder sig i god form og følger med tiden. I 90 år har Museumsforeningen spillet en uvurderlig rolle i bevarelsen og formidlingen af den lokale kulturarv i Kerteminde og senere Kerteminde Kommune. Det skal I have en kæmpe tak for.

Siden den stiftende generalforsamling i 1935, hvor hele 240 medlemmer meldte sig ind i den nye forening, har engagementet og den frivillige indsats været hjørnestenene i foreningens arbejde til glæde for vores fælles kulturarv.

Museumsforeningens betydning for kulturlivet kan ikke overvurderes – gennem årtier har foreningen været en drivkraft bag udviklingen af museerne i området og har skabt et kulturelt samlingspunkt for borgere såvel som besøgende, og været med til at udvikle en række centrale seværdigheder og kulturelle fyrtårne. Ikke bare i Kerteminde Kommune og på Fyn, men også på landsplan og i international sammenhæng. Og selvom foreningen nu runder 90 er foreningen stadig aktiv og af stor betydning for vores egne kulturliv og udviklingen af museerne, der nu er organiseret under Østfyns Museer.

Foreningens første formand var da heller ingen ringere end maleren Johannes Larsen, der var formand fra 1937 til sin død i 1961, og allerede fra begyndelsen tog foreningen initiativ til at købe bygningen, der skulle danne rammen om det nye museum, og påbegyndte indsamlingen af genstande til den kulturhistoriske afdeling. Johannes Larsen bidrog selv med en generøs donation af egne værker. Det inspirerede andre kunstnere i byen til ligeledes at donere deres værker, hvilket resulterede i en kunstsamling af høj kvalitet og national betydning. At den første formands hjem siden er blevet et af landets vigtigste kunstmuseer er en detalje, der på mange måder kendetegner kontinuiteten i museumsforeningens arbejde.

Foreningens engagement har ikke kun handlet om at sikre de fysiske rammer for museerne. Medlemskredsen har i årtiers løb været en vigtig del af det lokale kulturliv og har bidraget aktivt til formidlingen af Kerteminde Kommunes rige historie. Frivilligheden fra foreningens medlemmer har også haft en stor rolle, hvad enten det har været i opbygningen af vikingeskibet på Ladby, broderingen af historien om skibet,

som kustoder på Møllebakken eller i arbejdet omkring Svanemøllen og Johannes Larsens store køkkenhave. Medlemmerne fungerer som vigtige ambassadører for museerne og bidrager til at sikre, at disse fortsat kan udvikle sig og være et centrum for kunst, historie og fællesskab.

Museumsforeningens 90-års jubilæum er en anledning til at fejre den vedholdende indsats og det store engagement, som har sikret, at Kerteminde Kommune i dag rummer museer af meget høj kvalitet. Med et solidt fundament af engagerede medlemmer og frivillige ser fremtiden lys ud for det lokale kulturliv, hvor Museumsforeningen fortsat vil være en uvurderlig støtte og drivkraft.

Stort tillykke med den runde fødselsdag, som I runder i fin form.

Kasper E. Olsén
Borgmester

Hilsen fra Østfyns Museer

Stort tillykke til Kerteminde Museumsforening med den runde fødselsdag. Østfyns Museer – og tidligere Kerteminde Museum – har historisk haft et meget tæt og frugtbart samarbejde med Kerteminde Museumsforening, og det har vi heldigvis stadig her 90 år efter foreningens stiftelse.

Kerteminde Museumsforening er i dag en støtteforening til Østfyns Museer, der bidrager til museet på en lang række områder, og som understøtter museets lokale forankring. Takket være museumsforeningens godt 3000 medlemmer har museet et vidt forgrenet kontaktnet ud i lokalsamfundet. Museumsforeningens medlemmer er samtidig særdeles flittige museumsgæster. I 2024 besøgte hvert foreningsmedlem i gennemsnit Johannes Larsen Museet hele 3,4 gange. Det betyder, at museumsforeningens medlemmer her tegner sig for mere end 10.000 besøg. Omkring 1000 foreningsmedlemmer besøgte Vikingemuseet Ladby svarende til et besøg af hvert tredje medlem. Museumsforeningens medlemmer er dermed superbrugere og gode ambassadører for museet.

Museumsforeningen bidrager til de lokale og sociale fællesskaber ved at tilbyde arrangementer, der understøtter museets formidling, hvad enten det f.eks. er en foredragsaften om Fritz Syberg, en tur i Johannes Larsens fodspor til Island eller en studietur til fuglemaleren Lars Johnson på Gotland. Museumsforeningen yder flotte økonomiske tilskud til projekter på Østfyns Museer. De senere år har det f.eks. været tilskud til den fine vikingehavn i Ladby, et tilgængelighedsprojekt på Johannes Larsen Museet og et kunstprojekt på Svanemøllen. Museumsforeningen har også støttet talrige bogudgivelser, senest en bog om Amanda og en genudgivelse af Ane Talbots bog om Johannes Larsens hjem. Sidst, men ikke mindst er Kerteminde Museumsforening solidt repræsenteret i Østfyns Museers bestyrelse.

Østfyns Museers samarbejde med de frivillige er også i mange tilfælde knyttet til museumsforeningerne i Nyborg og Kerteminde. Museets i alt ca. 400 frivillige er med til at skabe en ekstra god oplevelse for museets gæster. De frivillige er dygtige formidlere, ofte "hands on", og er derfor rigtig gode til at fortælle om historien og kunsten i øjenhøjde, og heldigvis er mødet mellem mennesker stadig noget af det, der virkelig gør en positiv forskel for gæsteoplevelsen. De aktive frivillige er en slags superambassadører for museet, hvad enten det f.eks. er guiderne på Johannes Larsen Museet, de frivillige i haven eller ved Svanemøllen,

Ladbydragens vaskeægte vikinge-crew eller en af de mange andre frivilliggrupper, der på forskellig vis er knyttet til museerne. Også det er meget værdsat.

Stort tillykke til Kerteminde Museumsforening med de 90 år. Selv om foreningen er jævngammel med Ladbyskibets udgravning og indvielsen af den gamle Lillebæltsbro, så er det på ingen måde en træt og hensygnende forening – tværtimod. Museumsforeningen er særdeles aktiv og initiativrig. Der kommer hele tiden nye ideer og projekter – ofte i samarbejde med museet.

Tusind tak til Kerteminde Museumsforening for et langt, godt og frugtbart samarbejde. Det glæder vi os til at fortsætte her på vej mod de 100 – og endnu længere ud i fremtiden.

Mette Ladegaard Thøgersen
direktør, Østfyns Museer

Kerteminde Museumsforening **1935-2025**

© Forfatteren og Østfyns Museer 2025

Tekst: Kurt Risskov Sørensen

Grafisk tilrettelæggelse: Karina Bredahl Kruse

Tryk: Step Print Power

ISBN 978-87-94368-14-8

Da en politifuldmægtig, en apoteker, en højskoleforstander og en sparekassedirektør i begyndelsen af 1935 sendte indbydelse ud til et møde om at oprette et museum i Kerteminde, havde de næppe nogen forventning om, at det skulle blive startskuddet til en forening, der 90 år senere havde over 3.000 medlemmer. Og et museumsvesen, der foruden det oprindelige kulturhistoriske museum bestod af et af landsdelens førende kunstmuseer, et vikingemuseum i rivende udvikling, og det hele bakket op af en dokumentationsafdeling i form af et byhistorisk arkiv.

ØSTFYN^S
MUSEER